

6 OCAK 2000 PERŞEMBE

Hürriyet İstanbul

İstanbul Kitaplığı

Sultanahmet Soğukçeşme Sokağı'ndaki küçük oteller dizisinin içinde bir de kitaplık var. Adı İstanbul Kitaplığı. İçinde İstanbul ile ilgili yazılmış 400 yıl öncesinin eser, gravür ve fotoğrafları bile bulunuyor.



● Fotoğraf: Yusuf UÇAK - TURING ARŞİVİ

Sultanahmet Soğukçeşme Sokaktaki kitaplık restore edildikten sonra bugünkü durumuna kavuştu ve 1990'da hizmete açıldı.



Türkiye Turing Otomobil Kurumu'na (TURING) bir şahıs adı verilse sanırsanız adı 1980'li yıllarda İstanbul'un birçok tarihi yapılarının onarılıp, yaşama kavuşturulmasında imzası bulunan Çelik Gülersoy olurdu.

TURING ve Gülersoy, 1986'da Sultanahmet Soğukçeşme Sokak'taki harap ahşap evleri bugünkü bütünlüğüne getirdiği sırada Gülersoy, "her yere otel yetti gayrı" diyerek o sokağın en büyük binasının bir İstanbul Kitaplığı yapılması fikrinin de öncüsü oldu. Gülersoy, İstanbul Kitaplığı'nun doğumuna vesile olmadı, kitaplığı besledi ve büyüttü de. Neredeyse tamamı kendi kitaplarından oluşan koleksiyonu 15 yaşından beri topluyor. "Envanter dediğin babadan kalma şekilde iyi mürekkeple yazılmış, asırlar boyunca dayanıklı defterlerde olmalı" diyen Gülersoy'un basılı esere olan merakı, 50 yılın sonunda dünyadaki nadir toplamalardan oluşan emsalsiz bir koleksiyonu meydana getirmiş.

Kitaplığı özel kılan otel ve pansiyon gibi turistik binaların arasında kalmış tek kültür binası olması değil. Dünyada kitaplık çok ama bir şehre ait özel kitaplık bir elin parmakları kadar.

1990 yılında açıldığında 7 bin kitabı olan kitaplığın dağarcığı bugün 10 bin kitabın üzerinde. 10 bin kitap sayıca çok önemli olmayabilir ama kitapların nitelikleri öyle önemli ki.

Paha biçilmeyen eserler

Son yüzyılın değil, son 400 yüzyılın kitapları bunlar. 1500'lü tarihlerden başlayarak matbaanın icadından az sonra İstanbul üzerine basılmış eserleri içeren bir koleksiyon. İstanbul ile ilgili çıkan yeni yayınlar da düzenli olarak takip ediliyor. Alman Büyükelçisi, kitaplığı ziyaret ettiğinde yeni kitabını rafta görünce oldukça şaşırır. Her kitapçıda satılmayan, dünyada 10-20 yılda bir gün yüzüne çıkan ve paha biçilemez kitaplar rafta yanyana dizili duruyor.



Kitaplığın duvarlarında gravürler var.



Kitaplığın 1984'teki durumu böyleydi.



Pazartesi ve cuma günleri ziyarete açık.

İsveç'in 1700'li yıllar sonunda İstanbul'daki elçisinin yazdığı Osmanlı İmparatorluğu'nun Genel Tablosu adını taşıyan üç ciltlik, anıtsal Fransızca Osmanlı Tarihi eseri. Hemen yanında ikinci olağanüstü eser yine bir elçinin. Yazar bir Fransız elçisi. 1550'de yazdığı üç büyük ciltli eseri, resim ve gravürleri ile de çok büyük bir kaynak. Elçi İstanbul'un askeri menzillerini (kalelerini) kaleme almış. Kitaplığı ziyaret eden yabancı uyruklu bir kitapçı dünyada iki nüshası olduğu bilinen eserin bir nüshasını da kitaplıkta görünce hayretler içinde kalmış.

Kitaplıkta bir de görsel malzeme arşivi var. Semtlere göre tasnifli özel kutuların içinde her semtin tarihi saklı. Dolmabahçe, Karaköy diye sırayla gidiyor. İstanbul'un bilinen en eski -örneğin 1700'lü tarihlerden itibaren- yapılmış gravürlerini, planlarını buluyorsunuz kutuların içinde. Kırım Harbi sırasında çekilmiş İstanbul'un ilk fotoğrafları ve kartpostallar da burada. Her bir kutu, o semtin başlangıçtan bugüne yaşadığı değişiklikleri, içinde duran ve kaybolan değerlerini saptayan bir kaynak.

Her yıl gelen İngiliz okur

Kitaplığın okur ve kullanıcıları İstanbul üstüne araştırma yapan kişiler. Evvela

kitap yazarları, sonra bir konuyu inceleme görevini almış üniversite öğrencileri ve basın. Osmanlı tarihi üzerine kitap yazan genç İngiliz gibi her sene gelen yabancı okurlar da var. Okur sayısı değişken. Bazen günde bir, bazen yarım saat içinde altı kişi geliyor. Kitaplardan kısmen fotokopi veriliyor ama özellikle nadir eserlerin tamamının çekilmesine izin yok. 5 bin metrekairelik kitaplığın bodrum katı depo, girişi okuyucu salonu, üst katı ise hem kitaplık hem okur salonu olarak kullanılıyor.

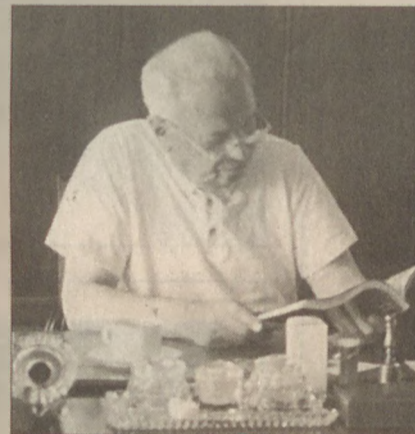
İçindeki eserlerin konu kataloğunu basmış tek kitaplık burası. Katalog ilk 7 bin eseri kapsıyor. Kitaplıkta uzun vadede bir yer sorunu yok. Üst katta kitaplığa yüz yıl yetecek kadar boş dolap var. Kitaplığın tek kütüphanecisi Neslihan Yalav ise 10 yıldır burada çalışıyor. Her eserin nerede olduğu neredeyse hafızasında. Bugüne dek kaybolan kitap olmamış. Zaten tüm kitaplar camlı kilitle dolaplar içerisinde. Kitaplık Pazartesi ve Cuma günleri saat 10.00-12.00 ve 13.30-16.30 arası açık.

Kitaplık bağış kitap kabul ediyor ancak bağış yapan az. Gülersoy bir sitemini ekliyor: "Yapı Kredi İstanbul üzerine zengin bir kuruluş. Kendileri hatırlamadıkları gibi biz hatırlattığımızda da eserlerinin bir nüshasını bile hediye etmek gibi ilgiyi göstermiyorlar."

Ayten GÖRGÜN



▼ ÇELİK GÜLERSOY



En büyük mal varlığım İstanbul Kitaplığı çok köklü, derin kültüre ait eserleri içeriyor. Latince, bugün ölü dil olan eski Almanca, Fransızca kitaplar var. Bu derinliği fazla olan kitaplardan yararlanmakta Türk okuyucusu yetersiz kalıyor. Bir kopukluk var. O hazinelere erişmek bakımından okurun nefesi yetmiyor. Bu yüzden o koleksiyon biraz teorik kaldı. Çok zengin, kimsenin anlamadığı bir müze içeriğinde kaldı. Peki okuyucu profilinin düzeyi malum, bunu ben niye yaptım? O eserleri Türkiye'ye yüzyıllar boyunca yazılmış mektuplara benzetiyorum. Yazarları bize göndermiş. Ama mektuplar yüzyıllar boyunca cevapsız kalmış. İstanbul'un pay-i tahtının bile bunların yayımlandığından haberi olmamış. Oysa biz Osmanlı'nın mirasçılar olarak bunları bilmemiz anlamamız, okumamız ve ders çıkarmamız gerekiyor. Bunun için önce toplamak lazım. Bihaberliği dünyaya sırtını dönmüşlüğü aşmamız gerekir. Kendi çapımda o bihaberliği aşmaya çalıştım. Hayatımın en büyük mal varlığıdır o, onu satsam bugün ihya olurum. Bir müzadeye yapsak dünya kapışır. Yaşatılması için bütün masrafları da cebimden veriyorum. Tarihe karşı bir kültür borcumuz var. Kendi hesabıma dünya karşıya bir borcumuzu yerine getirmeye çalışıyorum. Türkiye'nin prestij ve imajına katkıda bulunuyorum.

